

ศึกษาการพูดของเดลคาร์เนกีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

THE STUDY OF THE SPEECH OF DALE CARNEGIE IN CONCEPT DOCTRINES BUDDHISM

บุญลือ โพธิ์คำ

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาพระพุทธศาสนา) บัณฑิตศึกษา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาหลักการพูดในทัศนะเดลคาร์เนกี (2) เพื่อศึกษาหลักการพูดในทัศนะพระพุทธศาสนา (3) เพื่อวิเคราะห์หลักการพูดของเดลคาร์เนกีผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า เดลคาร์เนกี เป็นชื่อผู้ที่ได้ผลิตหลักสูตรด้านการพูด ชื่อว่าหลักสูตรเดลคาร์เนกี ซึ่งเป็นการนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการศิลปะการฝึกพูด ส่วนการพูดในพระพุทธศาสนา เรียกว่าวิจิสุจิริต 4 คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดเหลวไหล นอกจากนี้ยังมีคำอื่นๆ คือ วาจาสุภาสิต ปิยวาจา สัมมวาจา เป็นต้น

หลักการพูดของเดลคาร์เนกีผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้ คาร์เนกี นำวิธีการฝึกพูด ที่จะประสบผลสำเร็จ 4 อย่าง คือ (1) เรียนรู้จากประสบการณ์ผู้อื่น (2) ตั้งจุดหมายไว้ตรงหน้า (3) กำหนดจิตไว้ที่ความสำเร็จ (4) จงฝึกพูดในทุกโอกาส และพูดด้วยคำไพเราะ จากประเด็นนี้สรุปได้ว่า ข้อแรก มีสอดคล้องกับหลักปรัตติโมสเส ข้อที่สอง มีสอดคล้องกับหลักธรรมคืออย่าสนใจดีตนมากเกินไป จงมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ข้อที่สาม มีสอดคล้องกับที่ว่า จงลงมือทำเสียตั้งแต่วันนี้ อย่าพลัดวันประกันพรุ่ง และข้อสุดท้าย มีสอดคล้องกับพุทธที่ว่า มนุษย์จะประเสริฐได้ด้วยการฝึก และความดีทำได้ทุกโอกาส

คำสำคัญ : หลักการพูด, เดลคาร์เนกี, คำสอนพระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The purposes of this research are : (1) to study of speech and motivation in concept Dele Carnegie (2) to study of speech in Buddhism (3) to analyze of speech in concept Dele Carnegie according to principle of Buddhism. This study is a documentary research. The Result of research is found as following :

Dele Carnegie is the program in curriculum about public speaking technique, that is Dele Carnegie curriculum, and then his another curriculum. The Dele Carnegie of arts he applied to psychology for public speech training. The speech in Buddhism is ‘verbal action’ that so call ‘good conduct in word’. That is abstention from false speech, abstention from tale-bearing, abstention from harsh speech, abstention from vain talk or gossip. Besides important words is the ‘kindly speech, convincing speech, proverbs, well-spoken speech, right speech’ etc.

Dele Carnegie public speaking technique 4 points (1) experiential of others learning of cycle theory (2) set up destination in front (3) set a goal for success (4) When you speak of training an every opportunity and kindly speak be well-arranged. *The first* that is relationships with Dhamma is ‘hearing or learning from others’. *The second* that is relationships with Dhamma is

‘whatever could have been or should have been, doesn't matter’. The third that is relationships with Dhamma is ‘just do this waiting for this day’. The fourth that is relationships with Dhamma is ‘Who is self-controlled. And thereby elevates one. the great sage, chances are there for those who could see them’.

Keywords : The Speech, Dele Carnegie, Buddhism

บทนำ

นิเทศศาสตร์ในพระไตรปิฎก เป็นศาสตร์ว่าด้วยเป็นหลักการ วิธีการ กระบวนการ และเป้าหมายการสื่อสารที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พระพุทธองค์ทรงใช้การสื่อสารนี้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นผลมาจากการตรัสรู้สังขารมรรค เรียกว่าพุทธวิธีการสื่อสารนี้ว่าแสดงธรรม บ้าง การเผยแผ่ธรรม บ้าง การสนทนาธรรม บ้าง การตอบปัญหาธรรม บ้างดังนี้เป็นต้น ซึ่งเป็นพุทธวิธีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ในบางครั้งเรียกว่า ธัมมิกถา หรือธรรมเทศนา รูปแบบของพุทธวิธีการสื่อสารในสมัยพุทธกาลนั้นทรงใช้วิธีการแบบ “มุขปาฐะ” คือการพูดปากเปล่า วิธีการนี้พระพุทธองค์ทรงใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดพระชนม์ชีพ 45 พรรษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการพูดและวิธีการจูงใจในทรรศนะของเดลคาร์เนกี
2. เพื่อศึกษาหลักการพูดในทรรศนะพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักการพูดของเดลคาร์เนกีผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านข้อมูล

ภาษาไทย

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2559 และอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2560

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลเกี่ยวกับหลักความสำเร็จด้านการพูดของเดลคาร์เนกี งานวิจัย และ บทความเกี่ยวกับความสำเร็จของเดลคาร์เนกี

ภาษาอังกฤษ

(1) Dale Carnegie. How to Win Friends & Influence people.

(2) Dale Carnegie. How to Stop worrying and Start Living.

(3) Napoleon Hill's. The Laws of Success.

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์หลักความสำเร็จเกี่ยวกับการพูดของ เดล คาร์เนกี วิธีชนะมิตรและจูงใจคน วิธีกระตุ้นให้มนุษย์ก้าวไปสู่ความสำเร็จ เคล็ดลับที่ยิ่งใหญ่ในการติดต่อกับผู้อื่น วิธีทำให้ผู้อื่นสนใจท่าน สูตรบันดาลผลมหัศจรรย์

วิเคราะห์ความสำเร็จเกี่ยวกับการพูดและการจูงใจของ เดล คาร์เนกี ผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา วิธีกระตุ้นให้มนุษย์ก้าวไปสู่ความสำเร็จกับการสื่อสารด้านการพูดและการพัฒนาบุคลิกภาพ เคล็ดลับที่ยิ่งใหญ่ในการติดต่อกับผู้อื่นกับอิทธิบาท และหน้าที่ต่อมิตร วิธีทำให้ผู้อื่นสนใจกับหน้าที่ของมิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 และข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกาอนุฎีกา คณฐ โยชนา เป็นต้น
2. ศึกษาค้นคว้าหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ของเดล คาร์เนกีทั้งภาษาไทย เช่น การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การนำเสนออย่างทรงพลัง ฯลฯ เดล คาร์เนกี เขียนหนังสือเรื่อง วิธีชนะทุกข์และสร้างสุข วิธีชนะมิตรและจูงใจคน และหนังสือการพูดในที่ชุมชน แปลโดยอุษา ขจรจิตต์เมตต์ ตลอดถึงตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ข้อมูล จัดเรียงลำดับและแยกแยะข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเรียบเรียง ให้สอดคล้องตามจุดประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
4. เขียนบรรยายเนื้อหาที่ได้ทำการวิเคราะห์แล้ว และจัดทำข้อมูลเป็นรูปเล่มในแต่ละบทนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรายงานความก้าวหน้า และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 5.สรุปการวิจัยผล และข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การศึกษาวเคราะห์หลักความสำเร็จเกี่ยวกับการพูดของ เดล คาร์เนกีที่สอดคล้องตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนา ถือเป็นงานวิจัยที่ยังใหม่อยู่ ยังไม่เคยมีใครศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังพอมิค้นคว้าหนังสือ และงานวิจัยที่พอจะเทียบเคียงได้ ซึ่งผู้วิจัยประมวลนำมาทบทวนเพื่อให้เห็นความเกี่ยวข้องในการใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับศึกษาวเคราะห์ดังต่อไปนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538 : 10-593). ได้แบ่งความจริงของภาวะธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือสังขธรรมส่วนหนึ่ง กับอสังขธรรมส่วนหนึ่ง สังขธรรมเป็นส่วนแสดงสภาวะหรือรูปลักษณะ และฝ่ายจริยธรรมเป็นฝ่ายข้อประพฤติปฏิบัติทั้งหมด และฝ่ายข้อประพฤติปฏิบัตินั้น ท่านจัดเป็นประโยชน์หรือจุดหมายออกเป็น 3 คือประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์อนาคต และประโยชน์อย่างยิ่ง และที่สำคัญท่านสรุป มรรคในฐานะมรรคาสู่จุดหมายชั้นต่างๆ ของชีวิต ท่านได้ยกพุทธพจน์ขึ้นอ้างว่า ความมีกัลยาณมิตร มีกัลยาณสหาย ชอบคบกัลยาณชน นี้เท่ากับเป็นการประพฤติพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร พึงหวังสิ่งนี้ได้คือ จักยังอริยอัฏฐากุมมรรคให้เกิดมีและจงเป็นอยู่โดยใช้หลักธรรมอันเอก คือความไม่ประมาท

สิน วิจารณ์ (2542 : 42-49). ปรัชญาการดำรงชีพ สรุปความได้ว่า ความขยันหมั่นเพียรก็คือศิลปะการดำรงชีพที่สำคัญในการประกอบธุรกิจการงาน ไม่ว่าท่านจะอยู่ในฐานะเช่นไร ก็ควรจะทำให้ได้ ความอดทนอดกลั้น วาจาที่ไม่เป็นประโยชน์พูดให้น้อยลง เป็นหนังสือเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดี

ไพฑูรย์ มณีไพโรจน์ (2551 : 14-33), ประโยชน์ได้ สรุปความเกี่ยวกับหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตไว้ว่า มนุษย์ควรศึกษาให้เข้าใจตนเองก่อนว่า อยู่เพื่ออะไร ประสพการณ์ใช้ชีวิตของคุณเปรียบเทียบกับ ม้า ตัวหนึ่งในโลกทั่วไป แต่เราจะเข้าใจการดำรงชีวิตได้ดีขึ้น ถ้าเข้าใจปรัชญาในความเป็นมา หรือรูปแบบที่สมบูรณ์ของความเป็นมา ในชีวิตประจำวัน หากมนุษย์มองและเข้าใจสิ่งรอบตัว โดยใช้ตาหรือประสาทสัมผัสจากภายนอกเพียงอย่างเดียว ประสพการณ์ทั่วไปจะเห็นแต่เป็นสัตว์ที่เป็นมาเฉพาะตัวนั้น แต่ถ้าเราใช้สมองใช้ปัญญาพิจารณาญาณวิเคราะห์ เราจะเริ่มเข้าใจความเป็นมา หรือรูปแบบความเป็นมา การจะเข้าใจความดี ความยุติธรรม ก็เช่นเดียวกัน ต้องพิจารณาให้เข้าใจ ถึงกิจกรรมทางความดี

รالف วอลโด อีเมอร์สัน (2543 : 139-169). แปล และรวบรวมโดย ปสงค์ อาสา ศาสตร์แห่งความสำเร็จ เพชร ปรัชญา เป็นหนังสือรวบรวมหลักความสำเร็จ คัมภีร์แห่งความสำเร็จ สรุปความว่า ท่านจะโชคดีทีเดียวที่ได้เรียนรู้ความแตกต่าง ระหว่างความพ่ายแพ้ชั่วคราวและความล้มเหลว ท่านจะโชคดียิ่งกว่านั้นอีกถ้าท่าน ได้เรียนรู้ความจริงว่าเมล็ดพันธุ์ที่แท้จริงของความสำเร็จนั้น ย่อมแฝงมากับความพ่ายแพ้ทุกครั้งที่ท่านได้รับ ข้า จะหักทลายทุกคนด้วยความรักในดวงใจ ข้า จะมานะอดทนจนกว่าจะสำเร็จ ข้า จะควบคุมอารมณ์ของข้า วันนี้ข้า จะทวีคุณค่าของตัวเองขึ้นอีกหนึ่งร้อยเท่า

สมิต อาชนิจกุล (2552 : 11-42). คำปราชญ์ สู่ความสำเร็จ เป็นหนังสือเกี่ยวกับหลักความสำเร็จ สรุปความว่าความสำเร็จขั้นแรก ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และอ้างคำพูดของ โซเครตีส ว่า จงรู้จักตนเอง มนุษย์เอ๋ย จงรู้จักตัวเจ้าเอง ฐานะอันสูงส่งที่บุคคลสำคัญได้บรรลุถึงและดำรงอยู่นั้น ไซ่ว่าจะกระโดดทีเดียวถึงก็หาไม่แต่ท่านเหล่านั้น ในระหว่างที่เพื่อนฝูงพากันหล่นนอน ได้บากบั่นทำงานมิหล่นนอน จงทำเดี๋ยวนี้ พยายาม สม่่าเสมอ อย่าประมาท เกิดเป็นคนควรอย่าขลาด จงเก่งกาจกล้าหาญชาญชัย เราจะบังคับตัวเองและบังคับใจของเรา ไม่ยอมให้เป็นไปในทางที่จะนำให้เราเดินออกนอกทางที่เรามุ่งหมาย และนอกหลักธรรมในใจของเรา การเสนอแนะเป็นหลักการทางจิตวิทยาอันหนึ่ง ที่ลึกซึ้งและทรงอำนาจ ท่านเอามั่นไปใช้อยู่ตลอดเวลาในสิ่งที่กระทำ พูด และคิด แต่จนกว่าท่านจะเข้าใจถึงการเสนอแนะในทางสร้างสรรค์ กับการเสนอแนะในการทำลายแล้วนั้นแหละ ท่านจึงจะสามารถนำมาใช้สร้างความสำเร็จ แทนที่จะเป็นความล้มเหลว ความสงบอันแท้จริงแห่งจิตใจมาจากการยินดี ต้อนรับสิ่งร้ายแรงที่สุดที่เกิดขึ้นแก่เรา ในทางจิตวิทยา ข้าพเจ้าเข้าใจว่ามันหมายถึง การปล่อยให้กำลังงานเป็นอิสระ

Napoleon Hill's, (1928 : 26-31). กล่าวถึง ปรัชญาแห่งชีวิต ศาสตร์แห่งความสำเร็จ ของ ดร. นโปเลียน ฮิลล์ สรุปความเกี่ยวกับหลักแห่งความสำเร็จ 15 หลักคือ (1) เป้าหมายสำคัญที่แน่นอน (2) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (3) นิสัยประหยัดอดออม (4) ความคิดริเริ่มและการเป็นผู้นำ (5) จินตนาการ (6) ความกระตือรือร้น (7) การควบคุมตนเอง (8) นิสัยทำงานเกินเงินเดือน (9) บุคลิกต้องตาต้องใจ (10) ความคิดถูกต้องเที่ยงตรง (11) ความใจจดใจจ่อ (12) ความสามัคคี (13) ความล้มเหลว (14) ความใจกว้าง (15) กฎทองคำ

เดล คาร์เนกี (1982 : 120). กล่าวว่า ท่านไม่สามารถชนะการโต้แย้งเป็นอันตราย เพราะว่าการโต้แย้งมักจะจบลงด้วย ต่างฝ่ายต่างเชื่อมั่นยิ่งขึ้นไปกว่าเก่าว่า ตนเองเป็นฝ่ายถูก เดล คาร์เนกี ยังได้อ้างถึงพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้า ตรัสว่า ‘เวร ย่อมไม่ระงับ ด้วยการจองเวร แต่ระงับด้วยความรัก’ ความสอดคล้องนี้แสดงให้เห็นว่า คาร์เนกี ได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าและธรรมะที่พระองค์ตรัสถึง เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร ปัญหาอยู่ที่ว่า เดล คาร์เนกี ใช้หลักธรรมใดบ้างในพระพุทธศาสนา ในการบรรลุความสำเร็จ และการเรียกวิถีสู่ความสำเร็จตรงกับหลักธรรมใดบ้างในพระพุทธศาสนา ข้อสำคัญแสดงให้เห็นว่า ในประเด็นนี้ใช้ขันติธรรมคือความอดทนอดกลั้นเมื่อถูกผู้อื่นต่อว่าตำหนิติเตียน

เดล คาร์เนกี ยังกล่าวว่า เคล็ดลับยิ่งใหญ่ในการติดต่อกับผู้อื่น การที่จะให้ใครต่อใครทำทุกสิ่งทุกอย่าง มีอยู่ทางเดียวเท่านั้นคือ การทำให้บุคคลผู้นั้น ต้องการที่จะทำ เดล คาร์เนกี ยังค้นพบอีกว่า มนุษย์เรานั้นหิวกระหายที่จะได้รับการยกย่อง หรือความปรารถนาที่จะเป็นคนสำคัญ ในบางครั้งมนุษย์เรากลายเป็นคนป่วย ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ป่วย

เพื่อหวังว่าจะได้รับความเห็นอกเห็นใจและความเอาใจใส่ และเพื่อจะได้รับความรู้สึกเป็นคนสำคัญ (เดล คาร์เนกี, 1982 : 120). ข้อนี้สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่า โลกธรรม 8 ประการ ในฝ่ายบวก คือฝ่ายที่เป็นอิฏฐารมณ์ (อารมณ์ที่น่าปรารถนา อารมณ์ที่ต้องการ) มนุษย์ปุถุชนทุกคนต้องการการยกย่อง สรรเสริญ และสุขด้วยกันทั้งนั้น

นอกจากนี้ เดล คาร์เนกี ยังกล่าวอีกว่า ผู้ที่ทำได้เช่นนี้ โลกทั้งโลกจะอยู่ข้างเขา ผู้ที่ทำได้จะเดินไปตามหนทางอันกว้างเปลา่เปลี่ยว การตกปลาย่อมจำเป็นที่จะใช้เหยื่ออันเหมาะสมกับปลานั้นๆ ทำไมเราจะต้องพูดถึงแต่สิ่งที่เราต้องการ การกระทำเช่นนั้นเป็นลักษณะของเด็กๆ นี่เอง วิธีเดียวในโลกที่เราจะสนใจผู้อื่นก็คือ จงพูดถึงเรื่องสิ่งที่เขาต้องการ และบอกเขาว่าทำอะไรเขาจึงจะได้สิ่งที่เขาต้องการ (เดล คาร์เนกี, 1982 : 33). ส่วนกฎวิธีชนะมิตรและจูงใจเพื่อน เดล คาร์เนกี บอกว่า จงมีความปรารถนาแรงกล้า และตั้งใจจริงที่จะศึกษาจนเข้าใจ และแจ่มแจ้งต่อหลักมนุษยสัมพันธ์ วิธีปฏิบัติเพื่อให้ผู้อื่นชอบท่าน จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อผู้อื่น จงเป็นนักฟังที่ดี จงสนับสนุนให้อีกฝ่ายหนึ่งคุยถึงแต่เรื่องของเขาสนาหาในเรื่องที่อีกฝ่ายหนึ่งสนใจ จงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเป็นคนสำคัญ และจงทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ (เดล คาร์เนกี, 1982). ข้อนี้สอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่า ความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จนั้นเป็นหลักของอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โดยเฉพาะข้อแรกคือ ฉันทะ ได้แก่ ความพอใจที่จะลงมือทำด้วยใจรักอย่างจริงจัง เรียกว่า “กัตตุกัมมยตฉันทะ” เพราะความพึงพอใจนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสำเร็จข้ออื่นตามมา ส่วนข้อที่ว่าแจ่มแจ้งต่อหลักมนุษยสัมพันธ์ ในประเด็นนี้พระพุทธศาสนากล่าวไว้ชัดเจนว่า คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การเสียสละ) ปิยวาจา (การกล่าววาจาที่ไพเราะ) อตถจริยา (การทำประโยชน์) สมานัตตตา (การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย) เป็นหลักธรรมยึดเหนี่ยวน้ำใจคน ประสานหมู่ชนให้รักและสามัคคีกัน ส่วนข้อที่ว่า การเป็นนักฟังที่ดี ข้อนี้ก็ชัดเจนว่า พระพุทธศาสนานับการฟัง คือ สุตะ เพราะการฟังเป็นบ่อเกิดของความรู้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สุสสุส สกเต ปญญ” ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา (ส.ส.(ไทย) 15/246/353) การฟังข้อมูลต่างๆ จะทำให้เราได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทั้งในแง่จะตอยอดในประเด็นอื่นๆ ได้

เดล คาร์เนกี ยังกล่าวไว้อีกว่า มีกฎอยู่ข้อหนึ่งเกี่ยวกับมรรยาทของมนุษย์ซึ่งสำคัญกว่ากฎใดๆ ทั้งสิ้น เขาบอกว่า ถ้าเราปฏิบัติตามกฎนี้ เราเกือบจะไม่พบกับความเดือดร้อนยุ่งยาก เราจะมีมิตรสหายอย่างล้นหลามและมีความสุขอยู่เป็นนิจ กฎข้อนั้นคือ จงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเป็นคนสำคัญ เพราะว่าความปรารถนาที่จะเป็นคนสำคัญเป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนอย่างรุนแรงที่สุดแห่งธรรมชาติของมนุษย์ (Dale, 1982 : 100). กฎมนุษยสัมพันธ์เหล่านี้ ไม่ได้เป็นของใหม่แต่เก่าแก่เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์ (Dale, 1982 : 100-101). นักปราชญ์ทั้งหลายได้วางกฎหมายมนุษยสัมพันธ์เหล่านี้ไว้แล้ว ซโรแอสเตอร์ สอนเรื่องนี้แก่สานุศิษย์ซึ่งเคารพไฟไนเปอร์เซียเมื่อ 3000 ปีก่อน ขงจื๊อ เทศนาเรื่องนี้ในประเทศจีน 2400 ปีมาแล้ว พระพุทธเจ้าเทศนาเรื่องนี้ที่ริมฝั่งแม่น้ำคงคาอันศักดิ์สิทธิ์ 500 ปีก่อนพระเยซูเกิด คัมภีร์ของลัทธิฮินดูสอนเรื่องนี้มาก่อนนั้นอีก 1000ปี (Dale, 1982 : 100-101). แน่นนอนว่ากฎข้อนี้เป็นธรรมดาของสัตว์โลก พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธกฎข้อนี้ เพราะการให้เกียรติ ให้ความเคารพผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า “ความอ่อนน้อมถ่อมตน” (อปายนธรรม) หรือ “คารวธรรม” นอกจากนี้ถ้าจะมองให้กว้างออกไปการให้เกียรติผู้อื่นก็คือการปฏิบัติตามหลักทศ 6 ในพระพุทธศาสนานั้นเอง เป็นพุทธวิธีการมองการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้คนในสังคมนั้นๆ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพูด เดล คาร์เนกี ได้แนะนำหลัก 4 ประการ เพื่อให้เกิดประโยชน์และนำไปสู่การบรรลุผลแห่งการเป็นนักพูดที่ดีอย่างรวดเร็ว คือ

1. เรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น จะช่วยให้เรามีความเข้าใจว่า สิ่งไหนเป็นสิ่งที่ควรทำแล้ว จะประสบความสำเร็จ และสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่งในการพูดต่อหน้าสาธารณชน เราสามารถเลือกนำเทคนิค หลักการดีๆ ของผู้อื่นมาปรับใช้ในการพูดของเราได้

2. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ตรงหน้า สิ่งหนึ่งที่เราจะปฏิบัติ เพื่อเป็นการค้ำจุนหนุนส่งไปสู่ความสำเร็จในการเป็นนักพูดชั้นเยี่ยมได้นั้น ก็เพราะตัวเราเองต้องการทำในสิ่งต่างๆ เหล่านั้น และต้องการทำก็เพราะเรามองเห็นตัวเอง ในฐานะนักพูดผู้ประสบความสำเร็จ เรามีการวางแผนอนาคตไว้ให้แก่ตนเอง และบากบั่นฟันฝ่าเพื่อให้แผนการนั้น กลายเป็นความจริงขึ้นมา ดังที่ คาร์เนกี ได้ยกกล่าวไว้ว่า “จงพยายามอย่างดีที่สุด เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะ ทำให้ผู้อื่นเข้าใจคุณได้อย่างกระจ่างชัด จงเรียนรู้ที่จะตีแผ่แนวความคิดของตัวเองให้ผู้อื่นเห็นอย่างแจ่มชัด ไม่ว่าจะ ต่อใครคนหนึ่ง ต่อกลุ่มคน หรือต่อที่สาธารณชน แล้วคุณจะพบว่า ขณะที่คุณพยายามทำให้ดีขึ้นนั้น จริงๆ แล้วคุณ กำลังสร้างความประทับใจ และอิทธิพลต่อผู้คน อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน” คาร์เนกี แนะนำให้เราวาดภาพตัวเองว่า ประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่เราเองหวาดหวั่นพรึ่กแล้ว และตั้งมั่นอยู่กับประโยชน์ที่จะได้ จากการพูดให้เป็นที่ยอมรับ ต่อกลุ่มคนนั้น ถ้าหากว่าเราใส่ใจต่อผลที่จะตามมาอย่างเพียงพอ เราก็จะประสบผลสำเร็จในการพูดอย่างแน่นอน

3. กำหนดจิตใจไว้ที่ความสำเร็จ คาร์เนกี ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “บทเรียนที่ยิ่งใหญ่ ก็คือการให้ ความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อสิ่งที่เราคิดคำนึง ถ้าหากเราทราบถึงสิ่งที่ผู้อื่นคิด เราก็จะทราบได้ว่าผู้นั้นเป็นคน อย่างไร เพราะว่าความคิดของแต่ละคนจะทำให้ตัวเขาเป็นไปตามความคิดนั้น และโดยการเปลี่ยนแปลงความคิด เราก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของเราได้” ในการพูดเราจึงต้องหมายตาไว้ที่จุดมุ่งหมายแห่งการเพิ่มพูนความ เชื่อมั่น และการสื่อความหมายกับผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จนั้น เป็นส่วน สำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการฝึกฝนให้กลายเป็นนักพูดที่น่าเชื่อถือ “ขณะที่คุณต่อสู้ เพื่อให้ได้ชัยชนะต่อความ หวาดหวั่นพรึ่กแล้วที่มีต่อผู้ฟัง จงโยนความคิดในทางลบ เข้ากองไฟให้หมดสิ้น และปิดประตูไม่ให้ตัวเองถอยหลังไปสู่ ความล้มเหลวได้อีกเป็นอันขาด”

4. ฝึกพูดในทุกโอกาส การจะพูดในที่สาธารณชนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการฝึกพูด เพราะไม่มีใครที่ สามารถหัดด้วยน้ำ ได้โดยไม่ต้องลงน้ำ การพูดก็เช่นกัน เราจะไม่สามารถทราบได้ว่าตัวเองก้าวหน้าไปขนาดไหน หากเราไม่มีการฝึกฝน ฝึกพูดในที่สาธารณชน โอกาสในการที่จะฝึกพูดนั้นมีอยู่ทั่วไป เช่นการเข้าร่วมสมาคม หรือ อาสาสมัครต่างๆ จงยืนขึ้น และแสดงตัวเองต่อที่ประชุม แม้จะเพียงแค่วันที่ก็ตาม จงอย่าเลือกที่นั่งหลังสุด จง พูด..พูด และพูดทุกครั้งที่มีโอกาสเมื่อเราเรียนรู้หลักที่จะสามารถนำเราไปสู่เส้นทางการเป็นนักพูดที่ดีได้แล้ว วิธีการที่ เราจะพูด ก็เป็นเรื่องสำคัญที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก คาร์เนกี ได้อธิบายเรื่องนี้ไว้อย่างน่าประทับใจ โดยอธิบายไว้ว่า ในการที่เราติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นบนผืนโลกนี้ เราถูกวิจารณ์ ประเมิน และถูกจัดแบ่งจำพวก โดยวิธีการติดต่อกับผู้อื่น 4 วิธี นั่นคือสิ่งที่เรากระทำ รูปลักษณ์ภายนอกของเรา สิ่งที่เราพูด และวิธีที่เราพูดมันออกไป (ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ, 2557 : 40-50). จากหลักการ 4 ประการดังกล่าวนี้สามารถสรุปได้ว่า *ประการแรก* การเรียนรู้วิธีการพูดจาก ประสบการณ์ของผู้อื่น ในมุมมองพระพุทธศาสนามีคำที่ชัดเจนว่า “ปรโตโฆสะ” แปลว่าเสียงจากผู้อื่น หรือการได้ยิน ได้ฟังจากผู้อื่น เพราะการเรียนรู้ศึกษาจากผู้อื่นที่เป็นกัลยาณมิตรมีประสบการณ์มากมายทดลองถูกมาแล้วนับได้ ว่า เป็นสิ่งที่จะเกิดให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ผู้นั้น เพราะการเรียนรู้จากผู้อื่นมีประสบการณ์สำเร็จแล้วเปรียบ เหมือนกับการเดินทางลัด เป็นการย่นระยะทางให้สำเร็วยิ่งขึ้น *ประการที่สอง* การตั้งจุดมุ่งหมายไว้ตรงหน้า ใน มุมมองนี้พระพุทธศาสนา การตั้งจุดมุ่งหมาย หรือการตั้งจิตไว้เฉพาะหน้านั้นเป็นการดี เรียกว่า “อิตถสัมมาปณิธิ” คือ การตั้งตนไว้ชอบ (ขุ.ขุ. (ไทย) 25/4/7) คนที่นี้ก็คือจิต หรืออภิปภาพทั้งหมดนั่นเอง (มงคลดิลกปิ. (บาลี) 1/106/117) เพราะการตั้งจิตไว้ถูกต้องย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จอื่นๆ อีกมากมาย *ประการที่สาม* กำหนดจิตใจไว้ที่ความสำเร็จ ใน มุมมองพระพุทธศาสนามีที่ศนะว่า การกำหนดจิตใจไว้ที่ความสำเร็จเป็นเหมือนกับการอธิษฐาน คือความตั้งใจที่จะเดิน ไปสู่เป้าหมายสูงสุด ความตั้งใจที่แน่วแน่แล้วลงมือทำตามนั้น พระพุทธศาสนาเรียกว่าอธิษฐานบารมี แต่ในประเด็น

ของเดลคาร์เนกี เป็นการสร้างกำลังใจ สร้างแรงจูงใจ ปลุกใจตนเองเกิดมีขวัญกำลังใจต่อสู้ต่อความวิตกกังวล ความคิดด้านลบเพื่อพัฒนาตนเอง และประการสุดท้าย คือจงฝึกพูดในทุกโอกาส ในมุมมองพระพุทธศาสนา กล่าวไว้ว่า “การฝึก” หรือ “ทัมมะ” เป็นสิ่งที่เป็เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คนเราจะประเสริฐได้ก็ด้วยการฝึก และการฝึกฝนตนเองจนถึงที่สุด พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า “ผู้ประเสริฐ” ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ฝึกตนได้แล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด” (ขุ.ธ.(ไทย) 25/321/113.)

สรุปผลการวิจัย

หลักการพูด หมายถึงหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการพูดเพื่อการสื่อสาร รูปแบบการพูด กระบวนการพูด วิธีการพูด เทคนิคการพูด จิตวิทยาในการพูด ภาษาในการพูด บุคลิกภาพในการพูด ศิลปะในการพูด คุณสมบัติของนักพูด จุดมุ่งหมายในการพูด ฯ เดลคาร์เนกี หมายถึงชื่อบุคคลที่ได้ผลิตหลักสูตรเกี่ยวกับการพูดชื่อว่า หลักสูตรเดลคาร์เนกี และหลักสูตรอื่นๆ ตามมาจากหลักการอันทรงคุณค่าของเขา เช่น การเสริมสร้างภาวะผู้นำ การนำเสนออย่างทรงพลัง ฯ เดล คาร์เนกี เขียนหนังสือเรื่อง วิธีชนะมิตรและจูงใจคน การพูดในที่ชุมชน และวิธีชนะทุกข์และสร้างสุข หนังสือได้รับการตีพิมพ์กว่า 38 ภาษา นอกจากนี้เขาได้เขียนคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์และมีรายการวิทยุประจำวันของตนเองปัจจุบัน เดล คาร์เนกี เป็นชื่อศูนย์ฝึกอบรมซึ่งมีสำนักงานต่างๆ กว่า 80 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1888 ในเมืองแมริวิลล์ รัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา เดลคาร์เนกี ได้ตั้งศูนย์ฝึกอบรมด้านการพูด โดยให้สมาชิกได้การศึกษาหลักการพูด วิธีการพูด วิธีการพูดจูงใจและหลักจิตวิทยาในการพูด เพื่อเป็นการเตรียมตัว เตรียมพร้อม ฝึกฝนตนเอง ก่อนที่จะได้นำการพูดที่ได้ฝึกฝนแล้วไปใช้ปฏิบัติจริงกับอาชีพของตน

การพูดในพระพุทธศาสนา คือเป็นพฤติกรรมทางวาจา เรียกว่าวจีกรรม ในมิติทางพระพุทธศาสนากล่าวว่าการพูดนั้นต้องเป็นวจีสุจริต คือการประพฤติกกรรมทางวาจา วจีสุจริต ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อเหลวไหล กล่าวคือแม้ว่าจะเป็นความจริง แต่หากว่าเป็นคำส่อเสียดก่อให้เกิดความแตกร้าง เช่นนำความข้างนี้ไปบอกข้างนั้น นำความข้างนั้นมาบอกข้างนี้ เพื่อจะยุให้ทั้งสองฝ่ายแตกกัน แม้จะเป็นความจริงที่ไม่ควรพูด เพราะทำให้เขาแตกกัน เข้าในพวกส่อเสียด หรือแม้ว่าเป็นคำหยาบ ไม่ได้มุ่งจะหลอกลวงให้เข้าใจผิด แต่ว่าเป็นคำหยาบคาย เช่นเป็นคำด่าว่าเป็นสัตว์ดิรัจฉานอย่างโน้นอย่างนี้ อะไรเป็นต้น หรือแม้ว่าจอย่างอื่นซึ่งเป็นการกล่าวกดให้เลวลง ซึ่งทุกคนก็รู้ว่าไม่ได้เป็นเช่นนั้น และก็ไม่ได้มุ่งที่จะหลอกลวง แต่กล่าวด้วยความโกรธ ด้วยความเหยียดหยาม ต้องการจะกดเขาให้เลว ก็ไม่ควรพูด และแม้ว่าเป็นคำที่เพ้อเจ้อเหลวไหล ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย ไม่มีขอบเขตจำกัด หาสาระแก่นสารมิได้ หรือว่ามีสาระแก่นสารน้อยเกินไป ก็เป็นคำไม่ควรพูด คำที่ตรงกันข้ามกับวจีสุจริต ได้แก่ วจีทุจริต (ความประพฤติชั่วทางวาจา หรือการพูดชั่ว) การพูด หรือวาจา เช่นที่กล่าวมานี้ คือการพูดเท็จก็ดี การพูดส่อเสียดก็ดี การพูดคำหยาบก็ดี การพูดเพ้อเจ้อเหลวไหลก็ดี กันับว่าเป็นวจีทุจริต คือการพูดที่เป็นทุจริตนั่นเอง เพราะฉะนั้น แม้เป็นความจริง ก็ไม่ใช่ว่าเป็นข้อที่ควรพูดเสมอไป ต้องอยู่ในขอบเขตอันสมควร

ในประเด็นที่ว่าเหลือบมองหลักการพูดของเดลคาร์เนกีผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา พบว่า หลักการพูดของเดลคาร์เนกี มีหลายข้อหลายประเด็นที่สอดคล้องกับหลักการพูดในพระพุทธศาสนา กรณีตัวอย่างเช่น การเรียนรู้วิธีการจากผู้อื่น สอดคล้องกับหลักปรัโตโฆสะ การหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับหลักทัมมะ (ทัมม แปลว่า ฝึกตน) กำหนดจิตใจไว้ที่ความสำเร็จ สอดคล้องกับหลักอธิฐานหรือความตั้งใจ ฝึกพูดในทุกโอกาส สอดคล้องกับหลักกัตตุกัมมยตาฉันทะ การเป็นนักฟังที่ดี สอดคล้องกับหลักฟังด้วยดียอมเกิดปัญญา จงเริ่มการเป็นมิตรด้วยการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน สอดคล้องกับหลักปิยวาจา มธุรสวาจา อีกประการหนึ่ง ที่เดลคาร์เนกี ได้กล่าวถึงหลักมนุษยสัมพันธ์ในการพูดว่า อย่างพูดแบบตำหนิ หรือประณาม สอดคล้องกับหลักวจีสุจริต 4 จงยกย่องผู้อื่นจากใจจริง

สอดคล้องกับหลักข่มคนที่ควรข่ม ยกย่องคนที่ควรยกย่อง การพูดแบบอ้อมอ้อมคือหน้าอ้อม ไม่พูดบึ้ง สอดคล้องกับหลักหน้าตาอ้อมแย้มแจ่มใส (อุตตมานุชี) หน้าหงายหน้าตารับแขกนั่นเอง จึงเป็นนักฟังที่ดี สอดคล้องกับหลักสุตามยปัญญา และจงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนาที่ว่าอภัยนุธรรม หรือหลักการอภัยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หลักการและวิธีการพูดของเดลคาร์เนกี เป็นหลักการฝึกพูดในที่สาธารณะ เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาบุคลิกภาพให้เกิดความกล้าในการพูด การแสดงความคิดเห็น โดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากหลักการละลายความประหม่า หลักการฝึกพูดในสิ่งที่ตนเองรู้ดีที่สุด การให้กำลังใจ การฝึกฝนการพัฒนาบุคลิกภาพและการพูด

ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง แนวคิดการพัฒนาตนเองของเดลคาร์เนกี ตามหลักจิตวิทยา 4
2. ควรศึกษาเรื่อง มุมมองพระพุทธศาสนากับหลักการและแนวคิดเรื่องความสำเร็จในชีวิตของเดลคาร์เนกี
3. ควรศึกษาเรื่อง แนวคิดการเอาชนะความทุกข์ของเดลคาร์เนกี ผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาและการอนุเคราะห์ ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย พระครูพิพิธธรรมธรรม, ดร., ผศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณ พระศรีรัตนมุนี (ขวัญรัก มหาฉายา ป.ธ.9) ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ตลอดถึงผู้บริหารคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ช่วยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าและเป็นการกำลังใจ คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่องรวมทั้งบูรพาจารย์ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น หลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยงานวิจัยเล่มนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2560). อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ. (2560). นิเทศศาสตร์ในพระไตรปิฎก. พิมพ์ครั้งที่ 3. บริษัท โพกัสพรินต์ติ้ง จำกัด.

_____. (2557). วาทกรรม ฉบับคู่มือนักพูด. พิมพ์ครั้งที่ 3. พิษณุโลก : บริษัท โพกัส พรินต์ติ้ง จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ มณีไพโรจน์. (2551). **ปรัชญาถิ่นใต้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ The knowledge Center.

รالف วอลโด อีเมอร์สัน แปล และรวบรวม โดย ปสงค์ อาสา. (2543). **ศาสตร์แห่งความสำเร็จ เพชร ปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ ศักดิ์โสภารพิมพ์.

สิน วิภาวสุ. (2542). **ปรัชญาการดำรงชีพ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ บริษัท สหธรรมิก จำกัด ,.

สมิต อาชนิจกุล. (2552). **คำปราชญ์ สู่ความสำเร็จ**. กรุงเทพฯ : ผู้พิมพ์ บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด.

Dale Carnegie. (1982). **How to Win Friends & Influence people**. U.S.A : Simon & Schuster.

Napoleon Hill's. (1928). **The Laws of Success**. (U.S.A. : Ralston University Press.